

SLOVENSKÁ INŠPEKCIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica
Jegorovova 29B, 974 01 Banská Bystrica

Číslo: 5644/46/2020-27577/2020

Banská Bystrica 31.08.2020

R O Z H O D N U T I E

Slovenská inšpekcia životného prostredia – Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica, (ďalej len „Inšpekcia“) ako príslušný orgán štátnej správy vo veciach v oblasti prevencie a manažmentu introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov podľa § 7 ods. 1 písm. b) a § 9 písm. c) a písm. d) zákona č. 150/2019 Z. z. o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 150/2019 Z.z.“), na základe vykonaného štátneho dozoru a záverov Protokolu o vykonaní štátneho dozoru č. 46/03/20/ID-P, č. konania: 4142/46/2020-4345/2020 zo dňa 14. 02. 2020, v súlade s ustanoveniami § 18 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“)

nariad'uje

účastníkovi konania:

**Mesto Tlmače, Námestie Odborárov 10, 995 21 Tlmače,
IČO: 00 307 581**

vykonať opatrenia na nápravu podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z.z. v tomto rozsahu:

Obec Tlmače:

1. Prijme účinné opatrenia na zamedzenie úniku alebo šírenia invázných nepôvodných druhov rastlín na území obce a do jej okolia, ktoré budú v účinnosti najmenej 5 rokov.

Termín: do 31.12.2020

2. Zverejní informáciu o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a informačný leták Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky na svojom webovom sídle a aj iným spôsobom v mieste obvyklým.

Termín: okamžite

3. Upozorní vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a na ich povinnosti zverejnením informácie o miestach ich výskytu a zverejnením tohto rozhodnutia.

Termín: okamžite

4. Upozorní vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov a na ich povinnosti aj na základe vlastného zistenia.

Termín: bezodkladne po uskutočnení zistenia

5. V spolupráci so školami, ktorých je zriaďovateľom, zabezpečí v jarných mesiacoch edukáciu o invázných druhoch rastlín a živočíchov pre žiakov a študentov týchto škôl.

Termín: trvale

6. Raz mesačne skontroluje výskyt invázných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov verejne dostupným prostredníctvom webového sídla Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky a Enviroportálu.

Termín: trvale

Odôvodnenie

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ďalej len „ŠOP SR“) na svojom webovom sídle www.sopsr.sk dňa 01.10.2019 zverejnila informácie o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov prostredníctvom interaktívnej Mapy prioritných lokalít kde sa majú odstraňovať invázne druhy rastlín <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazky/map.html> (Príloha č.1) a informačné letáky, ktoré obsahujú informácie o konkrétnom inváznom druhu, jeho popis a zobrazenie a tiež informáciu o spôsobe jeho odstraňovania http://www.sopsr.sk/invazne-web/?page_id=15 .

Podľa tejto mapy bol na území obce Tlmače zaznamenaný výskyt invázných rastlín *Ailanthus altissima*.

Dňa 14. 02. 2020 vykonala Slovenská inšpekcia životného prostredia, odbor inšpekcie biologickej bezpečnosti Inšpektorátu životného prostredia Banská Bystrica štátny dozor v obci (typ obce: mesto) Tlmače podľa zákona č. 150/2019 Z.z. o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Štátnym dozorom bolo zistené, že obec Tlmače výskyt invázných druhov na území obce neriešila; výsledkom štátneho dozoru je protokol č.46/03/20/ID-P č. konania: 4142/46/2020-

4345/2020. Obec Tlmače sa k zisteniam štátneho dozoru vyjadrila v Oboznámení s protokolom o vykonaní štátneho dozoru č. konania: 4142/46/2020-4347/2020 zo dňa 14.02.2020 nasledovne: „Bez vyjadrenia. Akceptujeme a berieme na vedomie.“ Inšpekcia dňa 20.02. 2020 skončila štátny dozor oznámením č. 4142/46/2020-5480/2020.

Dňa 13.05.2020 bolo obci Tlmače doručené oznámenie o začatí správneho konania o opatrení na nápravu, pretože

I.

Invázne druhy rastlín majú vlastnosti, ktoré vyžadujú celospoločenský systematický a koordinovaný postup ich odstraňovania a prevencie ich šírenia:

- majú rýchly vegetatívny rast juvenilných a reprodukčne dospelých jedincov,
- majú dlhé obdobie kvitnutia a tvorby plodov,
- formujú dominantné porasty v štádiu semenáčikov,
- majú schopnosť prežívať nepriaznivé obdobia (sucho, záplavy),
- sú odolné voči stresom,
- majú dobré reprodukčné vlastnosti (vegetatívne rozmnožovanie pomocou podzemkov, hlúz; generatívne – tvorba veľkého množstva semien, vysoká klíčivosť semien, klíčiace semená nemajú zvláštne nároky na prostredie),
- majú účinné mechanizmy rozširovania a
- sú schopné rásť na rôznych typoch stanovišť.

Súčasne, invázne druhy majú veľmi málo prirodzených nepriateľov (predátorov, parazitov, chorôb). Preto na ich odstránenie je potrebný cielený ľudský zásah. Rovnako je aj potrebné voliť také postupy v starostlivosti o životné prostredie, ktoré nepodporujú šírenie invázných druhov. Rýchly nástup nepôvodných druhov a postupné získanie ich dominantného postavenia v rastlinnom spoločenstve je významnou mierou umožnený narušovaním povrchu pôdy (disturbancia). Disturbancia môže byť aj prirodzeného charakteru (erózia, záplavy, oheň a pod.), v súčasnosti však výrazne prevládajú antropogénne disturbancie ku ktorým napríklad patria úpravy tokov narušujúce pôvodné brehové porasty, používanie ťažkej mechanizácie pri výstavbe ciest, vytváraní cestných rigolov, priekop a pod..

Vzhľadom na to, že invázne druhy rastlín majú vďaka svojim vlastnostiam vysokú konkurenčnú schopnosť voči ostatným druhom rastlín a úspešne potláčajú ich rast a sú to nepôvodné druhy, teda druhy s prirodzeným alergickým potenciálom pre tunajších obyvateľov, je v záujme všetkých obyvateľov obce vykonať opatrenia proti šíreniu každého invázneho druhu, ktorého výskyt sa zistí na území obce, ale aj v jej blízkosti, pretože invázne druhy rastlín nepoznajú hranice územného členenia.

Pre odôvodnenie nákladov obce na „boj“ s inváznymi druhmi uvádzame, že okrem zdravotných rizík a environmentálnych dosahov na prírodu, prináša šírenie invázných druhov rastlín aj ekonomické a hospodárske straty a následne zvýšené náklady na odstránenie dôsledkov ich šírenia. Príklady (aj) ekonomických dôsledkov:

- Poškodzovanie dlažieb, asfaltových povrchov ciest, ich obrubníkov a pod. prerastaním inváznymi rastlinami.
- Hustota porastov invázných rastlín bráni vykonávať rôzne činnosti človeka (znemožňujú optimálny prístup verejnosti, napr. k brehom riek, do lesných porastov, na poľnohospodárske pozemky, na miesta oddychu, rekreácie a pod.).

- Na okrajoch ciest a železničných tratí znižujú prehľadnosť a nepriaznivo ovplyvňujú bezpečnosť premávky.

II.

Počas správneho konania bola mapka o výskyte invázných druhov rastlín <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php> aktualizovaná.

Podľa aktuálnych údajov o výskyte invázných rastlín na zverejnenej interaktívnej mapke <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php> je na území obce Tlmače zaznamenaný na jednej lokalite výskyt invázneho nepôvodného druhu rastlín *Ailanthus altissima*, na jednej lokalite *Negundo aceroides*, na jednej lokalite *Solidago canadensis*, na jednej lokalite *Solidago gigantea* a na 2 lokalitách *Ambrosia artemisiifolia*. (Príloha č.2).

Ambrózia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*)

Opis rastliny

Jednoročná bylina s rozkonárenou, chlpatou až plstnatou stonkou, ktorá dorastá do výšky 20 až 150 cm. V spodnej časti stonky sú listy prevažne protistojné, v hornej časti byle striedavé. Listy sú tmavozelené, na rube listu sivozelené, chlpaté, dvakrát perovito strihané. Druh kvitne v závislosti od podmienok lokality od augusta do októbra. Kvety sú jednodomé. Samčie úbory sú žlté, mnohokveté (môžu obsahovať aj 200 samčích kvetov) a nachádzajú sa na koncoch jednotlivých rozkonárených bylí. Samičie kvety sú jednokveté, umiestnené v pazuchách horných listov. Plodom je svetlohnedá nažka. POZOR: Je to silný peľový alergén!

Spôsob rozmnožovania:

Rozmnožuje sa generatívne (semenami).

Spôsoby rozširovania:

Ambrózia tvorí veľké množstvo ľahko klíčiacych semien, ktoré sú roznášané vetrom na veľké vzdialenosti.

Zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*) a **Zlatobyľ kanadská** (*Solidago canadensis*)

Opis rastliny

Trváce statné, až 250 cm vysoké byliny, s rozkonárenými podzemkami. Stredné byľové listy 10 – 15-krát dlhšie ako široké. Drobné zlatožlté kvety tvoria úbory s priemerom 3,8 – 8,5 mm, usporiadané v rozložitej metline. Kvitnú od augusta do októbra. Plodom je nažka. Zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*) má byľ pod zloženým súkvetím (metlinou úborov) holú; zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) chlpatú.

Spôsob rozmnožovania:

Zlatobyľ obrovská aj zlatobyľ kanadská sa rozmnožujú semenami (generatívne rozmnožovanie), ktoré dozrievajú hneď po odkvitnutí. Dobré klíčia aj za nepriaznivých podmienok. Rozmnožujú sa aj vegetatívne pomocou podzemkov, ktoré sú dlhé a rýchlo sa rozrastajú.

Spôsoby rozširovania:

Semená sa rozširujú pomocou vetra; sú opatrené vencom dlhých chlpcov, ktoré slúžia k tomuto účelu. Podzemky rozširuje voda (najmä pri záplavách). K rozširovaniu môže prispieť aj človek, ak zeminu, v ktorej sa nachádzajú semená alebo úlomky podzemkov, premiestni na iné stanovište.

Javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*)

Opis rastliny

Drevina s hladkou sivohnedou kôrou, ktorá dosahuje výšku do 20 metrov. Korunu má rozložitú, pekne tvarovanú. Listy vyrastajú na konároch protistojne, sú nepárno perovitité, s 3 až 7 tvarovo rozdielnymi lístkami. Žltozelené kvety vyrastajú na jar (v apríli až máji) zároveň s listami. Samčie kvety sú v chocholíkoch, visiacich na dlhých stopkách z konára. Samičie kvety sú usporiadané v dlhostopkatých strapcoch. Plodom je krídlatá dvojnažka.

Spôsob rozmnožovania a rozširovania:

Rozmnožuje sa generatívne aj vegetatívne, Tvorí množstvo semien, ktoré sú vetrom roznášané na veľké vzdialenosti a má aj silnú koreňovú výmladnosť, ktorá umožňuje postupné šírenie druhu vytvorením nových jedincov z výhonkov koreňov v okolí pôvodného stromu.

Pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*)

Opis rastliny

Dvojdómá, rýchlorastúca drevina (strom), ktorá dorastá do výšky 20 až 25 metrov. Hneď v prvom roku života môže dorásť až do výšky 2 metrov. Kôra na kmeni je hladká, sivohnedá. Listy sú protistojné, nepárno perovitité, 40 – 60 cm dlhé, so sýto oranžovou stopkou. Sú lesklé, tmavozelené, tvorené 11 až 16 lístkami kopijovitého tvaru, v jesennom období majú výraznú oranžovo červenú až červenú farbu. Listy po rozmrvení v ruke nepríjemne zapáchajú. Kvety sa vytvárajú v júni až auguste. Sú jednopohlavné, malé, päťpočetné, sústredené vo vrcholových metlinách. Majú výraznú, nepríjemnú vôňu. Plodom sú podlhovasté krídlaté nažky.

Spôsob rozmnožovania a rozširovania:

Rozmnožuje sa vegetatívne aj generatívne. Vytvára veľké množstvo koreňových výmladkov, z ktorých vyrastú nové jedince (stromy). Po zrezaní kmeňa, sa vytvorí okolo pňa hustý porast výmladkov. Na jeseň produkuje ľahké semená, ktoré sú vetrom roznášané na väčšie vzdialenosti a dobre klíčia. Je nenáročný na podmienky, tolerantný voči suchu a soliam v pôde. Do pôdy vylučuje koreňmi alelopatické látky, ktoré bránia rastu iných druhov drevín. Alelopatický účinok majú aj jeho listy.

III.

Pred realizáciou opatrení spojených s potláčaním výskytu, alebo odstraňovaním (eradikáciou) invázneho druhu je vždy nevyhnutné dopredu zistiť nasledujúce skutočnosti:

- vlastnicke vzťahy konkrétnej lokality, prípadne správcu lokality,
- či sa v lokalite alebo v jej blízkosti nachádzajú osobitne chránené časti prírody a krajiny (územia, druhy, biotopy) ako ÚEV Čajkovské bralie, Hodrušská hornatina, Mochovská cerina,
- prírodné charakteristiky konkrétnej lokality - členitosť terénu, prístupové cesty, typ pozemku – najmä jeho situovanie na lesnom alebo poľnohospodárskom pozemku, v prípade chránených území – stupeň ochrany (CHKO Štiavnické vrchy, PR Krivín CHA Šándorky), spôsob využívania pozemku v minulosti i v súčasnosti,
- rozšírenie druhu na lokalite tzn. plošný rozsah územia, na ktorom sa odstraňovanie bude uskutočňovať,
- početnosť, t.j. či je výskyt druhu/ov jednotlivý, skupinový, masový, plošná monokultúra a pod.. Pri ojedinelom výskyte je potrebné zistiť ohnisko odkiaľ sa druh (druhy) do územia šíria,

- biologické vlastnosti druhov uvažovaných na likvidáciu a ich ekologické nároky,
- spôsob rozmnožovania,
- riziká prichádzajúce do úvahy pri ničení - zdravotná bezpečnosť, blízkosť vodných biotopov, prítomnosť ďalších osobitne chránených alebo ohrozených druhov rastlín a živočíchov a biotopov,
- spôsob realizácie a odbornú spôsobilosť dodávateľa vykonávaných opatrení,
- časovú a hierarchickú postupnosť plánovaných opatrení.

IV.

Odstránenie invázných nepôvodných druhov rastlín sa musí uskutočniť v súlade s vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 450/2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov.

Vo všeobecnosti je pri odstraňovaní invázných rastlín potrebné brať do úvahy aký majú spôsob rozmnožovania a do akej biologickej skupiny patria, početnosť na lokalite, charakter a situovanie stanovišťa, ohrozenosť a veľkosť lokality, fázu rastu rastliny a ďalšie biologické vlastnosti druhu. Je potrebné ich odstraňovať hneď v počiatočnom štádiu ich výskytu na lokalite, keď je ich odstraňovanie najefektívnejšie. Pri druhoch rozmnožujúcich sa aj generatívnym spôsobom je potrebné zrealizovať zásah pred alebo v čase kvitnutia druhu, zásadne pred začiatkom tvorby semien.

Spôsoby odstraňovania *Ambrosia artemisiifolia* sú vykopávanie, vytrhávanie, aplikácia horúcej pary, kosenie a mulčovanie, pastva, orba a aj chemický spôsob odstraňovania.

Spôsoby odstraňovania *Solidago gigantea* aj *Solidago canadensis* sú vykopávanie, vytrhávanie, aplikácia horúcej pary, kosenie a mulčovanie, pastva, orba, chemický spôsob alebo kombinovaný spôsob odstraňovania.

Spôsoby odstraňovania *Negundo aceroides* sú vykopávanie, vytrhávanie a chemický spôsob odstraňovania. Pri tomto druhu nestačí len mechanické odstraňovanie, je potrebná aj následná aplikácia herbicídneho prípravku na odstraňovanie rastlín.

Pre *Ailanthus altissima* je povolený iba chemický spôsob odstraňovania.

Všeobecné zásady odstraňovania invázných druhov zistených na území obce:

Mechanický/fyzikálny spôsob odstraňovania sa uplatňuje najmä pri ojedinelom alebo maloplošnom výskyte druhu na lokalite alebo pri výskyte druhu vo vodných tokoch, v ochranných pásmach vôd alebo v chránených územiach, kde nie je možné použiť chemický alebo kombinovaný spôsob. Mechanický spôsob (výrub) nie je povolený pre niektoré dreviny

Chemický spôsob odstraňovania sa uplatňuje pri veľkoplošných výskytoch druhu, teda až vtedy, ak je výskyt invázneho nepôvodného druhu rozsiahly a mechanický spôsob odstraňovania by už bol neefektívny, časovo a finančne náročný. Pri aplikácii herbicídov je potrebné zvážiť negatívny vplyv na okolité druhy, zvlášť na vodné organizmy. Použitý herbicíd musí byť zvolený tak, že nespôsobí úhyn vodných organizmov v okolí jeho aplikácie. Na odstránenie rastlín možno využiť autorizované prípravky na ochranu rastlín (herbicídy),

ktoré sú účinné pre príslušnú biologickú skupinu rastlín, zvyčajne je potrebné vykonať opakovanú aplikáciu po ďalšom vzídení nových jedincov. Pre zvýšenie účinnosti je vhodná aj kombinácia mechanického a chemického spôsobu, resp. viacerých spôsobov odstraňovania.

Kombinovaný spôsob odstraňovania sa uplatňuje tam, kde je chemický spôsob odstraňovania povolený a z akýchkoľvek dôvodov mechanický spôsob odstraňovania nepostačuje. Kombinovaný spôsob odstraňovania nie je vhodný pre druhy, ktoré sa vyskytujú na vodných plochách a rozmnožujú sa aj vegetatívne. Pri mechanickom odstraňovaní uvedených druhov môže dôjsť k fragmentácii rastlín a ich rozšíreniu na nové plochy.

Pri všetkých druhoch však platí, že mechanické odstraňovanie musí byť uskutočňované dôsledne, pretože nedôsledné mechanické odstraňovanie je bez použitia ďalších metód neúčinné a zvyšuje sa ním nebezpečenstvo ďalšieho rozširovania rastlín, takže v konečnom dôsledku môže byť mechanické odstraňovanie najmenej vhodným spôsobom zásahu. Odlomené časti podzemkov, ponechané na mieste alebo vo vitálnom stave premiestnené na iné miesto, môžu veľmi ľahko regenerovať a nekontrolovateľne sa šíriť alebo opakovaným nesprávnym kosením môže dôjsť k zhusteniu porastu a rozšíreniu lokalít s výskytom invázných rastlín.

Konkrétne metódy odstraňovania invázných druhov zistených na území obce:

Kosenie a mulčovanie porastov je spôsob odstraňovania, ktorý ak sa použije, tak treba uskutočňovať v 14 dňových intervaloch po celú dobu vegetačnej doby. Rastliny tak nestačia vytvoriť dostatok zásobných látok a postupne slabnú. Zásah je nutné uskutočňovať každoročne, kým sa objavujú nové výhonky a opakovane počas sezóny. Porast je potrebné pokosiť alebo pomulčovať pred kvitnutím rastlín.

Na malých plochách s ojedinelým výskytom inváznej rastliny (napr. v okrasných záhradách) sa odporúča uskutočniť **vykopávanie a vytrhávanie**.

Vykopávanie je vhodné realizovať v čase, keď je pôda primerane vlhká a rastliny sa ľahko vyberajú. Pri vegetatívne sa rozmnožujúcich druhoch je potrebné výkop realizovať tak, že v pôde nezostanú zvyšky koreňov, z ktorých je rastlina schopná regenerovať. Pri vegetatívne sa rozmnožujúcich druhoch je vhodné tento spôsob realizovať rýľovými vidlami, pretože použitím rýľa, lopaty alebo motyky sa zvyšuje riziko odrezania častí koreňov vedúce k obnoveniu rastu. Pri semenáčikoch vegetatívne sa rozmnožujúcich druhov je potrebné tento spôsob realizovať čo najskôr po zistení výskytu na predchádzanie rozrastaniu koreňového systému a uľahčenie vykopávania. Pri starších jedincoch vegetatívne sa rozmnožujúcich druhov je potrebné tento spôsob realizovať v období od začiatku kvitnutia až do plného kvitnutia, kedy by regenerácia z náhodne ponechaných častí koreňov mala byť najslabšia. Pri generatívne sa rozmnožujúcich druhoch je potrebné tento spôsob realizovať pred alebo v čase kvitnutia, zásadne pred začiatkom tvorby semien. Pri druhoch v okolí vodných tokov alebo druhoch rastúcich priamo v nich je potrebné vyberať jednotlivé rastliny zo substrátu tak, že nedôjde k odlomeniu ich častí, ktoré sú schopné regenerovať a zakoreniť.

Vytrhávanie je vhodné na odstraňovanie semenáčikov rastlín a mladých rastlín, najvhodnejšie v čase, keď je pôda primerane vlhká, keď sa rastliny ľahko vyberajú. Pri vegetatívne sa

rozmnožujúcich druhoch je potrebné vytrhávanie vykonať tak, že v pôde nezostanú zvyšky koreňov, z ktorých je rastlina schopná regenerovať.

Orba sa nesmie použiť v lokalitách s osobitne chránenými druhmi alebo biotopmi. Môže sa využiť v tých prípadoch, ak sa invázne druhy vyskytujú na plochách s trvalým trávnym porastom alebo na opusteniskách, kde sa plocha plánuje využiť iným spôsobom či v inej kultúre (napr. premena na ornú pôdu a pod.). Ak sa využije na poľnohospodársky využívaných stanovištiach, porast je potrebné porať v období pred kvitnutím a po orbe je nevyhnutné osiať plochu konkurenčne silnejšími druhmi, ako ozimná raž alebo jačmeň jarný. Orbou sa súbežne ničia semenáčky, mladé i dospelé jedince rastlín. Po orbe sa vyžaduje odstrániť podzemné orgány rastlín (aspoň tie, ktoré ostali v blízkosti povrchu) a následne je nutné osiať plochu konkurenčne silnejšími druhmi. Napríklad, ak sa zásah vykoná na ornej pôde, je možné použiť ako osivo ozimné druhy obilovín. Tento spôsob je možné tiež využiť na úpravu opustenísk a nevyužívaných plôch v intravilánoch, ale i extravilánoch obce, na tzv. poľných, lúčnych alebo mestských úhoroch. Upozornenie: Pri zemných prácach spojených s presunom zeminy nesmie dochádzať k narušeniu podzemných častí rastlín a ku ich transportu na nové lokality.

Aplikácia horúcej pary - ošetrovanie porastov prístrojmi na aplikáciu horúcej pary sa realizuje v období pred kvitnutím druhu, v prípade *Solidago gigantea* aj *Solidago canadensis* je potrebná aplikácia viackrát ročne ako alternatíva kosenia.

Pastva ovcami alebo hovädzím dobytkom je vhodná na lokalitách s hromadným výskytom druhov vo vegetatívnej fáze. Pastva rastliny úplne nezničí, len potlačí ich rast. Pastva však má svoje opodstatnenie, pretože aspoň čiastočne sa ňou znižuje hustota výskytu inváznych druhov. Pomocou nej sa znižuje najmä celková vitalita jedincov, obmedzuje reprodukcia, čo v konečnom dôsledku vedie k zníženiu početnosti jedincov. Pri pastve sa udupávaním môžu poškodiť aj koreňové krčky, čo má v konečnom dôsledku negatívny dopad na celé rastliny.

Výrub - výrub drevín je potrebné vykonávať mimo vegetačného obdobia od 1. októbra do 31. marca. Odstraňovanie inváznych nepôvodných drevín druhu pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*) a druhu javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), ktoré nie sú zdrojom semien a sú súčasťou výsadiel verejnej zelene v zastavanom území obce, je možné realizovať postupne, v súlade so schváleným programom starostlivosti o dreviny. Jedince druhov pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*) a javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), ktoré sú zdrojom semien, musia byť odstránené bezodkladne.

Výrub *Negundo aceroides* sa odporúča kombinovať s chemickým spôsobom odstraňovania. Na potlačenie následného zmladenia zo spiacich púčikov sa aplikuje na čerstvú reznú ranu náter koncentrovaného herbicídu alebo riedeného maximálne v pomere 1:1. Herbicíd sa musí hneď natrieť na reznú plochu. Z hľadiska predchádzania tvorbe koreňových a pňových výmladkov je vhodnejšie použiť chemickú likvidáciu - vpich koncentrovaného prípravku do ich stoniek. V prípade vzrastlého stromu sa herbicídny prostriedok aplikuje priamo do kmeňa stojaceho stromu tak, že sa šikmo dole do kmeňa vyvrtá dierka, do ktorej sa vstrekne herbicíd alebo sa urobí šikmý zásek sekerkou a herbicíd sa strekne do záseku (injekčná metóda).

Pri *Ailanthus altissima* je nutné použiť injekčnú metódu, pri ktorej sa aplikuje koncentrovaný herbicíd priamo do navŕtaných otvorov alebo zásekov do stonky alebo kmeňa stojaceho stromu, bez jeho likvidácie. Herbicíd sa dávkuje v množstve 2 ml koncentrovaného

herbicídu na jeden navŕtaný otvor alebo zásek. Počet navŕtaných otvorov alebo zásekov je závislý od hrúbky kmeňa – 1 navŕtaný otvor/zásek na každých 7,5 cm obvodu. Záseky a navŕtané otvory je potrebné urobiť pravidelne po celom obvode kmeňa. (Šikmým smerom dole sa do kmeňa vyvŕta dierka, alebo sa urobí šikmý zásek sekerkou, do ktorého sa vstreknú 2 ml koncentrovaného herbicídu.) Termín aplikácie je v čase vegetácie, kým sú rastliny olistené, za suchého počasia, kedy sa herbicíd po aplikácii rýchlo vstrebáva do dreva. Likvidované jedince sa odstraňujú až po úplnom odumretí, zvyčajne po dvoch rokoch od aplikácie na predchádzanie koreňovej výmladnosti predčasným odstránením nadzemnej biomasy. Je však nevyhnutné drevinu kontrolovať a primerane odľahčovať korunu orezom časti konárov alebo odrezaním kmeňa, pri dodržaní bezpečnostných predpisov. Pri možnom ohrození zdravia alebo života človeka, alebo reálnej hrozby vzniku škody na majetku vplyvom pádu suchých konárov alebo kmeňov ešte neodumretých jedincov je nevyhnutný bezodkladný výrub dreviny. Následne je nevyhnutné vykonať zásahy injekčnou metódou do koreňových výmladkov.

Platí však všeobecne, ako už bolo spomenuté, že ak mechanické odstraňovanie nie je povolené alebo nie je možné zabezpečiť dôsledné mechanické odstraňovanie rastlín, je potrebné kombinovať ho s chemickým spôsobom likvidácie, postupom podľa návodu výrobcu. **Návodom výrobcu nie sú dotknuté nasledujúce povinnosti, ktoré je potrebné dodržať vždy:**

1. Vždy je potrebné rešpektovať bezpečnostné hľadiská, pretože pri nesprávnej aplikácii môžu niektoré z chemických prípravkov nepriaznivo vplyvať na okolitú vegetáciu a na niektoré ďalšie zložky životného prostredia a tiež môžu ohroziť aj zdravie osoby, ktorá aplikáciu vykonáva.
2. Postrek sa nesmie použiť na osobitne chránené druhy a biotopy.
3. Postrek sa nesmie vykonávať na silne zaprášené rastliny (nie po dlhom období sucha).
4. V deň postreku nesmie pršať, ani sa schyľovať k dažďu, a to ani podľa predpovede počasia, ktorú na svojom webovom sídle www.shmu.sk zverejňuje Slovenský hydrometeorologický ústav, pretože po aplikácii herbicídu nesmie dôjsť k jeho zmytiu výrobcom predpísaný čas.
5. Je potrebné dbať, aby počas postrekovania fúkal mierny vietor, pretože pri absolútnom bezvetří môžu koncentrované výpary negatívne vplyvať aj na okolitú vegetáciu.
6. Po aplikácii na pasienkoch a lúkach musí byť dodržaná ochranná lehota 21 dní, kedy sa nesmie porast využívať.

Zásah je potrebné opakovať minimálne nasledujúci rok (podľa zostarnutia porastu a mohutnosti koreňového systému). Biomasu je potrebné spáliť na mieste, pričom treba dbať na protipožiarne opatrenia. Pri práci s herbicídom je potrebné dodržiavať zásady pre prácu s jedmi, dodržiavať predpísané riedenie výrobcom, nepoužívať herbicíd na iné pôvodné rastliny, nepoužívať ho v blízkosti vodného zdroja a pestovaných rastlín. Pred postrekom je vhodné odstrániť staré odumreté stonky z minulého roku (použitím krovinorezu). Najúčinnšie obdobie použitia herbicídu je začiatok vegetačného obdobia, keď sú dostatočne rozvinuté listy a rastliny nie sú veľmi vysoké; druhú aplikáciu urobiť v čase, keď rastliny dosahujú výšku približne 20 cm, ak je vyššia, praktická aplikácia je už náročná. V prípade že poveternostné podmienky nedovoľujú postrek pred dorastením do výšky 1 –1,5 m, možno rastliny pokosiť tesne nad zemou krovinorezom. Približne po 7 týždňoch možno potom aplikovať herbicíd. Väčšina vyrábaných chemických postrekov

zasahuje celé rastliny vrátane koreňového systému (chemický prostriedok sa dostane cievnymi zväzkami až do koreňa rastliny), nepôsobí však na pôdnu zásobu semien.

Pri mechanickom ničení vždy treba dbať na to, aby sa ulomené časti rastlín nedostali do vodného toku a aby sa zásah realizoval pred kvitnutím jedincov.

Upozornenie ku chemickému a kombinovanému spôsobu odstraňovania:

Pri chemickom aj kombinovanom spôsobe odstraňovania sa musia dodržať ustanovenia zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 488/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásadách a opatreniach na ochranu zdravia ľudí, zdrojov pitnej vody, včiel, zveri, vodných a iných necieľových organizmov, životného prostredia a osobitných oblastí pri používaní prípravkov na ochranu rastlín.

Odporúčania odborníkov zo ŠOP SR:

Pre odstraňovanie Ambrózie palinolistej, nakoľko ide o jednoročnú bylinu, sú najvhodnejšie metódy mechanického charakteru. Zásah je vždy potrebné realizovať v období pred kvitnutím druhu (do začiatku augusta), aby sa zabránilo tvorbe a následnému rozšíreniu semien. Pri ojedinelom výskyte sa môže využívať vytrhávanie alebo výkop rastlín. Väčšie porasty sa kosia alebo mulčujú. Vhodné je zrealizovať tento zásah opakovane, nakoľko rastlina dokáže v danom roku opätovne narásť. Účinná je aj pastva oviec alebo dobytka. Na okrajoch využívanej ornej pôdy sa môžu porasty druhu aj porať a následne osiať lucernou siatou alebo mätonohom trvácim. Zásahy je potrebné na lokalite opakovať niekoľko rokov po sebe, pretože sa v pôde môže nachádzať zásoba semien, ktoré kľčia postupne. Môže sa použiť aj postrek porastu druhu registrovaným prípravkom na ochranu rastlín (herbicíd), ale nakoľko sú účinné mechanické spôsoby odstraňovania, odporúčame využívať tieto.

Odporúčania odborníkov z Centra biológie rastlín a biodiverzity Slovenskej akadémie vied:

Pri odstraňovaní zlatobýľ odporúčame metódy odstraňujúce celú rastlinu, t. j. vytrhanie, príp. vykopávanie jednotlivých bylí (trsov) aj s podzemkami a koreňmi, ktoré sú najúčinnjšími spôsobmi ich eliminácie. Vytrhanie bylí je potrebné opakovať v závislosti od dorastania nových bylí: zväčša počas viacerých rokov.

Menej účinnými spôsobmi ich odstraňovania sú metódy, keď v pôde ponechávame podzemné časti a eliminujeme len nadzemné časti rastliny: aplikácia horúcej pary, kosenie, mulčovanie, pastva, nastielanie fóliami. Pri týchto metódach (okrem nastielanie fóliami) je potrebné zabezpečiť, aby sa používali opakovane, viac ráz do roka a počas viacerých rokov, nakoľko po prvotnom zásahu odstránenia nadzemnej časti invázne rastliny spravidla reagujú zvýšením vetvenia podzemkov, čím sa zahusťuje existujúci porast a trs (polykormón) rastliny sa rozrastá do okolia. Pokiaľ sa teda tieto zásahy nerobia opakovane namiesto potlačenia dochádza naopak k zväčšeniu porastu invázných rastlín.

Orbu odporúčame len na miestach silno pozmenených inváznymi rastlinami, kde sa už nenachádzajú cennejšie pôvodné rastliny, nakoľko pri orbe dochádza k zničeniu väčšiny, ako invázných, tak aj pôvodných rastlín. Ak je na lokalite invázných jedincov málo, pri orbe vzniká riziko, že sa úlomky ich podzemkov roznesú do väčšej plochy ako bol pôvodný porast a tým dôjde k zväčšeniu porastu invázných rastlín.

Mulčovanie nie je optimálnou metódou odstraňovania zlatobýľ, nakoľko pri ňom dochádza k zabíjaniu veľkého množstva hmyzu a podvrvené rastliny zostávajúce na lokalite túto obohacujú o dusík a tak podporujú rast najmä invázných rastlín.

Aplikácia herbicídov

Pri odstraňovaní zlatobýľ, resp. invázných rastlín všeobecne, neodporúčame aplikovať chemické postreky herbicídmi, ktoré zaťažujú životné prostredie. Majú negatívny vplyv nielen na pôvodné rastliny, ale aj na postriekané drobné živočíchy a pôdne mikroorganizmy. Herbicídne chemické prípravky sa navyše dostávajú do povrchových aj podzemných vôd a šíria sa do okolia.

Herbicídne prípravky pri odstraňovaní invázných rastlín odporúčame aplikovať len dvomi spôsobmi: (a) priamym nanášaním (potieraním štetcom) na rezné plochy býľ (kmeňov) po výruboch alebo (b) priamou injektážou (vpichovaním) do býľ invázných rastlín. Takýto spôsob odstraňovania je efektívny pri drevinách, pri bylinách ho síce možno použiť, nie je to však efektívny spôsob odstraňovania.

Poznámka: Pri odstraňovaní zlatobýľ netreba mať špeciálne pomôcky na zamedzenie styku inváznej rastliny s kožou človeka, nakoľko v bežných prípadoch nespôsobujú kožné alergie ani iné zdravotné problémy.

Podporné opatrenia pri eliminácii invázných rastlín

Pri odstraňovaní invázných rastlín na väčších plochách je vhodné po prvých elimináciách invázných rastlín zároveň tieto plochy osiať zmesou semien domácich (pôvodných, neinvázných lúčnych alebo lesných) rastlín vhodných pre dané stanovište. Klíčiace a rozrastajúce sa pôvodné rastliny konkurenčne pôsobia na invázne rastliny a zabezpečujú na jednej strane rýchlejšie odstraňovanie invázných rastlín a na druhej strane rýchlejšie vytvorenie ochranného krycieho porastu pôvodných rastlín.

V prípade ak odstraňujeme invázne rastliny orbou: pred orbou odporúčame plochu najskôr pokosiť, odvieť z nej biomasu a následne osiať plochu na jeden rok kŕmnou zmesou (napr. bôbových rastlín) a po pozberaní úrody tieto plochy osiať zmesou semien domácich (pôvodných, neinvázných) rastlín a následne zabezpečiť na osiatej ploche pravidelné (v intervale cca 2-3-krát ročne) kosenie, doplnené o ručné vytrhávanie zmladzujúcich invázných rastlín.

Zamedziť treba taktiež tomu, aby bola pôda z lokalít s výskytom invázných rastlín premiestňovaná na iné miesta, nakoľko obsahuje semená, časti podzemkov a iné zárodky invázných rastlín a po odnesení takejto pôdy na iné miesto dôjde aj k šíreniu invázných rastlín.

Ostatné pokyny na odstraňovanie odporúčame tak, ako je uvedené v zákone (vykopávanie je vhodné realizovať, keď je pôda primerane vlhká a tak, že nezostanú v pôde zvyšky podzemkov; kosenie, mulčovanie, aplikáciu horúcej pary treba realizovať pred kvitnutím druhov, opakovať ich počas sezóny; atď.).

V.

Spôsoby nakladania s biomasou z invázných nepôvodných druhov rastlín

1. Kompostovanie

Kompostujú sa sterilné rastliny alebo ich časti, ktoré ešte nevytvárajú semená ani plody.

2. Spálenie

Ak rastliny už tvoria semená alebo plody, je potrebné ich najprv vysušiť takým spôsobom, že nemôže dôjsť k rozšíreniu ich semien alebo plodov do okolia a následne vysušené rastliny spáliť v súlade so zákonom č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších

predpisov. Zdôrazňujeme však, že , ak rastliny vytvorili semená, životaschopné semená na nich zostanú aj po vysušení rastlín. Pri zlatobyliach sa semená tvoria z odkvitajúcich kvetov práve (aj) počas sušenia.

3. Štiepkovanie

Štiepku je možné využiť na mulč (ak nie sú zoštiepkované jedince drevín so semenami).

4. Skrmovanie

Pokosenú biomasu z invázných nepôvodných druhov rastlín je z hľadiska ich invázneho charakteru možné využiť aj na skfmenie hospodárskymi druhmi zvierat, ich stráviteľnosť je však na posúdení príslušných chovateľov zvierat.

5. Surovina na výrobu biopaliva

podľa zákona č. 309/2009 Z.z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v aktuálnom znení.

Odporúčania odborníkov z Centra biológie rastlín a biodiverzity Slovenskej akadémie vied:

Pri zlatobyliach odporúčame kompostovanie častí rastlín (mimo odkvitajúcich súkvetí a semien), spálenie, resp. (ak existujú postupy) na výrobu biopaliva. Kompostovať nemožno odkvitnuté súkvetia zlatobýľ, nakoľko tieto dokážu vytvoriť zrelé semená aj na odstrihnutých odkvitajúcich súkvetiach a semená sa z miest kompostovania následne môžu šíriť vetrom do okolia.

Pri kompostovaní invázných rastlín je vo všeobecnosti potrebné zamedziť tomu, aby boli časti odstránených (kompostovaných) rastlín schopné zakorenenia (semená, podzemky, pri zlatobyliach aj odkvitajúce kvety) odnesené vodou, vetrom alebo iným spôsobom.

VI.

Podľa § 14 ods. 1 zákona č. 150/2019 Z. z. obec pri výkone samosprávy upozorňuje vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov a na ich povinnosti podľa § 3 ods. 2 zverejnením informácie o miestach ich výskytu a informačného letáku podľa odseku 2. Obec môže upozorňovať vlastníkov, správcov a užívateľov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov a na ich povinnosti podľa § 3 ods. 2 aj na základe vlastného zistenia.

Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 150/2019 Z. z. každý, kto vykonáva činnosť, v súvislosti s ktorou môže dôjsť k úniku invázných nepôvodných druhov uvedených v národnom zozname alebo v zozname Európskej únie do životného prostredia alebo šíreniu týchto invázných nepôvodných druhov v životnom prostredí, je povinný prijať opatrenia na zamedzenie takého úniku alebo šírenia.

Štátna ochrana prírody zverejňuje predpísaným spôsobom v súlade so zákonom č. 305/2013 Z. z. o e-Governmente a zákonom č. 3/2010 Z. z. o národnej infraštruktúre pre priestorové informácie na svojom webovom sídle www.sopsr.sk a tým aj predkladá každej obci elektronicky informáciu o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php> a informačný leták, ktorý obsahuje informáciu o inváznom druhu, vrátane jeho popisu a zobrazenia, a informáciu o spôsobe jeho odstraňovania http://www.sopsr.sk/invazne-web/?page_id=15 .

Postup pre využitie zverejnených informácií:

1. Na webstránke Enviroportál je zverejnená mapa <http://envirozataze.enviroportal.sk/mapa> na ktorej na horizontálnej lište treba kliknúť na obec a napísať „Tlmače“.
2. Na horizontálnej lište v záložke „Mapový obsah“ sú dve hlavné záložky „Environmentálne záťaž“ a „Doplnkové priestorové údaje“. Záložka „Doplnkové priestorové údaje“ obsahuje priečinok „Ochrana prírody“ a v tomto priečinku sú podpriečinky, medzi nimi aj napr. podpriečinok „Maloplošné chránené územia“. Prostredníctvom tejto mapy (Mapový podklad: © Úrad geodézie, kartografie a katastra SR 2000 - AG, SVM50) sa zobrazia príslušné chránené územia (Príloha č.3).
3. Na webovom sídle ŠOP SR www.sopsr.sk je webstránka určená pre invázne druhy <http://www.sopsr.sk/invazne-web/>, na ktorej je aktuálne evidovaný výskyt invázných druhov rastlín Slovenskej republiky. Tieto informácie sú zverejnené na interaktívnej mape Slovenska, ktorá je priebežne aktualizovaná z databázy údajov vedenej na ŠOP SR – <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php> . (Príloha č. 4) je možné vyhľadávať jednotlivé invázne druhy v rámci vybraného katastrálneho územia. Každý záznam obsahuje aj bližšie údaje o lokalite výskytu, výmere, dátume záznamu. Na tejto stránke sú zverejnené aj informačné letáky http://www.sopsr.sk/invazne-web/?page_id=15 v zmysle § 14 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z. s informáciami o jednotlivých invázných druhoch rastlín, vyskytujúcich sa na území Slovenska, vrátane ich popisu, zobrazenia a informácie o spôsobe odstraňovania druhu. Tieto letáky je potrebné zverejniť na webovej stránke obce a aj iným v obci obvyklým a účinným spôsobom. Na interaktívnej mape <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php> (Príloha č. 4) je v komunikačnom okne potrebné vyplniť katastrálne územie a botanický taxón, ktorý je vo forme ponukového zoznamu. Výsledkom vyhľadania je aktuálne zistený počet lokalít (jeden príklad v prílohe č. 5) a v prípade, že je v komplexnom informačnom a monitorovacom systéme ŠOP SR (KIMS) vložený príslušný záznam, tak sú sprístupnené aj detailné botanické informácie z biomonitoringu (jeden príklad v prílohe č. 6).
4. Biomonitoring ŠOP SR: ŠOP SR zverejňuje aj údaje z biomonitoringu, <http://www.biomonitoring.sk> .Táto zverejnená informácia obsahuje aj mapové nástroje <http://webgis.biomonitoring.sk/>. Priestorové a botanické informácie o invázných nepôvodných druhoch sú však užívateľsky pohodlne prelinkované do čísla výskytového záznamu v komunikačnom okne interaktívnej mapy (stĺpec „OccurrenceRecordid“ vo výsledkoch vo vyhľadávacej tabuľke v Prílohe č. 5).

VII.

Pre každého, teda aj pre obce platí zákaz priniesť na územie Slovenskej republiky invázne nepôvodné druhy uvedené v zozname invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky (ďalej len „národný zoznam“), držať ich, rozmnožovať, prepravovať okrem ich prepravy v súvislosti s ich eradikáciou, uvádzať na trh, používať, vymieňať, nechať rozmnožovať, chovať, pestovať alebo ich uvoľniť do životného prostredia.

Na invázne nepôvodné druhy uvedené v zozname invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Európskej únie podľa vykonávacích nariadení Komisie (EÚ) 2016/1141, 2017/1263 a 2019/1262 (ďalej len „zoznam Európskej únie“) sa vzťahujú zákazy podľa čl. 7 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1143/2014.

Každý, kto vykonáva činnosť, v súvislosti s ktorou môže dôjsť k úniku invázných nepôvodných druhov uvedených v národnom zozname alebo v zozname Európskej únie do

životného prostredia, alebo ich šíreniu v životnom prostredí, je povinný prijať opatrenia na zamedzenie takého úniku alebo šírenia a obec takého činnosti vykonáva.

Každý vlastník alebo správca pozemku, teda aj každá obec je povinná za podmienok a spôsobom, ktorý predpisuje vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 450/2019 Z. z. odstraňovať zo svojho pozemku invázne nepôvodné druhy uvedené v národnom zozname alebo v zozname Európskej únie okrem druhov podľa § 3 ods. 3 a 4 zákona č. 150/2019 Z. z., a starať sa o pozemok tak, aby sa zamedzilo ich šíreniu; ak je pozemok v užívaní inej osoby, ako je vlastník alebo správca pozemku, tieto povinnosti má užívateľ pozemku, pričom ich obec upozorňuje na výskyt inváznych nepôvodných druhov a na ich povinnosti z toho vyplývajúce (vid'. § 14 ods. 1 zákona č. 150/2019 Z. z.).

Obec nemá v správe chránené územia, ak sa však na území obce alebo v jej blízkosti nachádza chránené územie, na ktorom bol zistený invázny nepôvodný druh, musí obec svojimi preventívnymi opatreniami zvlášť dbať na to, aby sa tento invázny nepôvodný druh nenachádzal aj na jej území, pretože inak príslušná Správa CHKO nemôže účinne zasiahnuť na ňou spravovanom chránenom území. Ako už bolo spomenuté, invázne nepôvodné druhy sa ľahko šíria a po ukončení vegetačnej fázy vietor často aj na väčšie vzdialenosti od materskej rastliny odnáša jednotlivé semená, plody alebo celé súplodia. Diaspóry spláchnu buď príválové vody, napríklad v cestných priekopách, alebo sú vetrom odnášané tak, že dosiahnu hladinu vodného toku, alebo ak rastú priamo pri toku, tak semená padnú priamo do vody a plávajú sa na vodnej hladine šíria sa ďalej. Plody alebo semená môžu prilnúť aj na telo (na srst', perie a pod.) živočíchov, čím sa rastlina dostane na ďalšie stanovište; mnohé druhy živočíchov (najmä vtáci) požierajú dužinaté plody a vyvrhujú potom v nich obsiahnuté semená. Aj vyhodené, reprodukcie schopné, plodné rastliny na smetiskách/skládkach, prispievajú ku vzniku nových ohnísk šírenia inváznych druhov. Prenos môžu zapríčiniť aj rôzne mechanizmy využívané v lesnom hospodárstve, poľnohospodárstve, pri údržbe tokov a pod., ktoré na svojich kolesách spolu so zeminou často nesú aj diaspóry rôznych druhov. K šíreniu dochádza aj prostredníctvom vykopanej zeminu a jej odvozom na nové miesta, pretože spolu s ňou sú premiestňované aj podzemné orgány rastlín.

Na základe zisteného nedostatku uvedeného v Protokole č. 46/03/20/ID-P, č. konania: 4142/46/2020-4345/2020 zo dňa 14. 02. 2020, Inšpekcia listom č. 5644/46/2020-14092/2020 dňa 13. 05. 2020 oznámila obci Tlmače podľa § 18 zákona o správnom poriadku začatie správneho konania vo veci uloženia opatrení na nápravu podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z.z. a v súlade s § 33 ods. 1 a 2 správneho poriadku dala účastníkovi konania možnosť pred vydaním rozhodnutia oboznámiť sa s podkladmi pre vydanie rozhodnutia nahliadnutím do príslušného administratívneho spisu. Spôsob nahliadnutia do administratívneho spisu bol limitovaný podmienkami mimoriadnej situácie, preto bolo potrebné telefonicky ho dohodnúť. Nahliadnutie do administratívneho spisu bolo možné v lehote do 30 pracovných dní odo dňa doručenia oznámenia o začatí správneho konania. V tejto lehote mal účastník konania tiež možnosť písomne sa vyjadriť k podkladom rozhodnutia a k spôsobu ich zistenia, prípadne navrhnúť ich doplnenie, resp. mohol predložiť ďalšie dôkazové materiály, ktoré by mohli objasniť zistenie skutkovej podstaty veci. Dĺžka lehoty na oboznámenie sa s podkladmi pre vydanie rozhodnutia bola stanovená na základe mimoriadnej situácie v SR. Inšpekcia súčasne účastníka konania upozornila, že ak v stanovenej lehote nepredloží vyjadrenie k podkladom rozhodnutia a k spôsobu ich zistenia, ani ich nedoplní, bude pri rozhodovaní v predmetnej veci vychádzať zo známych podkladov, ktoré má Inšpekcia k dispozícii.

Pri určovaní opatrení na nápravu Inšpekcia spolupracuje s odborníkmi Botanického ústavu Centra biológie rastlín a biodiverzity SAV, Štátnej ochrany prírody SR aj so Slovenskou botanickou spoločnosťou pri SAV. V Prílohe č. 7 je názorná pomôcka, ktorú Inšpekcii poskytol odborník SAV a môže byť užitočná aj pre obec Tlmače ku rozlišovaniu, či jedince druhu *Ailanthus altissima* sú/nie sú zdrojom semien. Z dôvodu obmedzenia pohybu, ktoré bolo spôsobené mimoriadnou situáciou vyhlásenou v SR v súvislosti so šírením nového koronavírusu sa údaje/odborné stanoviská na webovom sídle ŠOP SR zverejňovali primerane situácii postupne, preto nebolo možné rozhodnúť v lehote podľa § 49 zák. č. 71/1967 Zb. (správny poriadok) v aktuálnom znení, preto ju odvolací orgán predĺžil do 31.08.2020, o čom bol účastník konania upovedomený dňa 17.07.2020 č. konania: 5644/46/2020-22652/2020.

Pretože Inšpekcia v predĺženej lehote zhromaždila a mala všetky podklady, ktoré poskytujú dostatočný podklad na spoľahlivé posúdenie, nenariadila ústne pojednávanie.

VIII.

Bremeno likvidácie invázných druhov rastlín je podľa zákona povinnosťou vlastníkov pozemkov. Aj keď v súčasnosti pozorujeme, že problematika invázných druhov zaujíma širokú verejnosť, vlastníkov pozemkov bude ťažké presvedčiť, aby opakovane vkladali úsilie a financie do činnosti, ktorej výsledok je často v nedohľadne. Priaznivo môže zapôsobiť vzor štátu a samospráv pri likvidácii invázných druhov na pozemkoch v ich vlastníctve a správe a pri prevencii ich šírenia.

Preto Inšpekcia na základe vykonaného konania rozhodla tak, ako sa uvádza vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu podľa § 53 a § 54 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov možno podať na Slovenskú inšpekciu životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica odvolanie do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia účastníkovi konania. Ak toto rozhodnutie po vyčerpaní prípustných riadnych opravných prostriedkov nadobudne právoplatnosť, jeho zákonnosť môže byť preskúmaná súdom.

Ing. Zdeněk Gregor
riaditeľ

Doručuje sa:

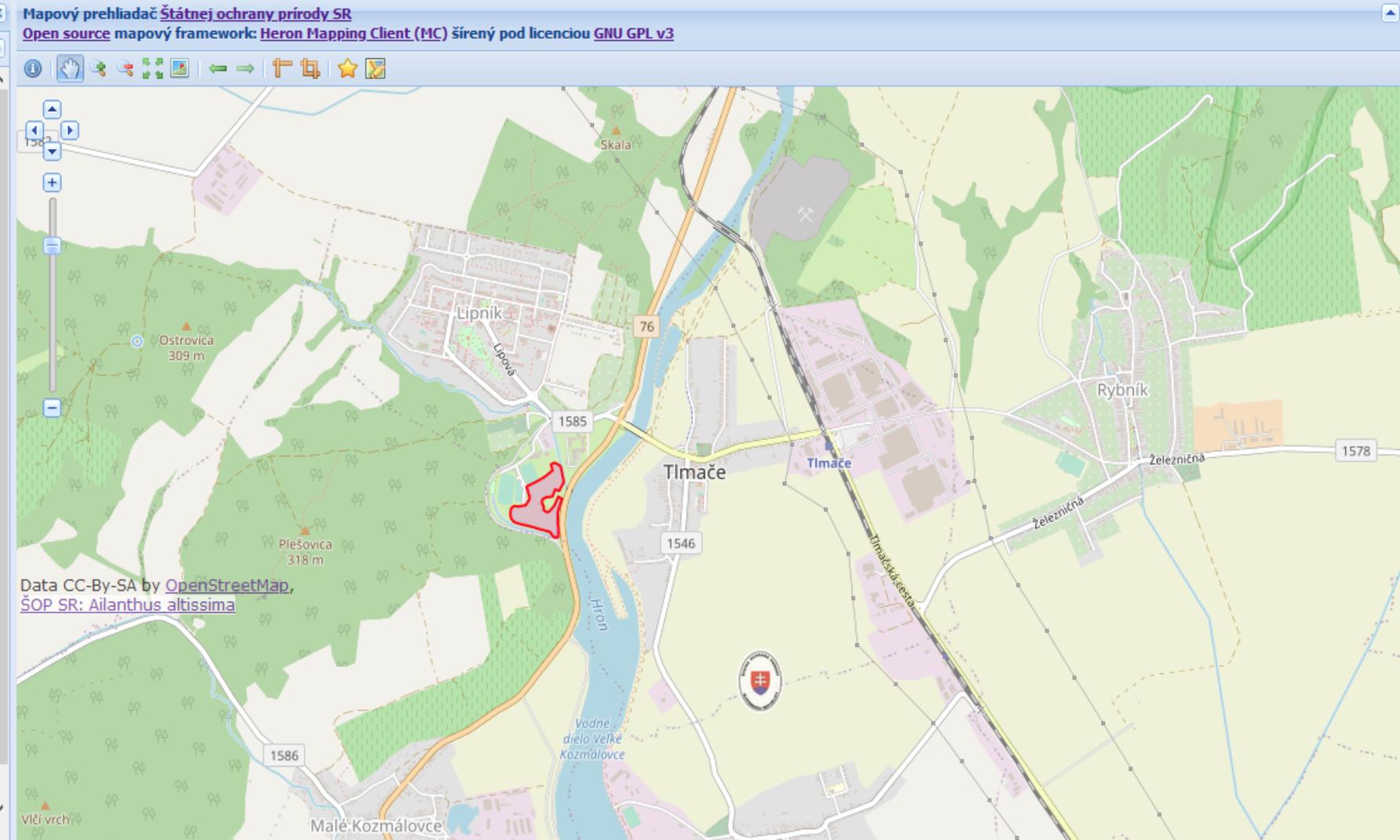
Mesto Tlmače, Námestie Odborárov 10, 995 21 Tlmače
Miroslav Kupči, primátor mesta

Po nadobudnutí právoplatnosti:

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Sekcia ochrany prírody a tvorby krajiny, Odbor štátnej správy ochrany prírody, Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava

Mapa prioritných lokalít, kde sa majú odstraňovať **invázne druhy rastlín** v rámci aktivít Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 - 2020.

- Vrstvy**
- Základné mapy
    - Google Streets
    - Google Satellite
    - Google Terrain
    - Google Hybrid
    - OpenStreetMap
    - Bez podkladovej mapy
  - Vrstvy
    - PODKLADY
      - hranica SR
      - orografické celky
      - CHVU
      - SKUEV
      - chránené územia (veľkoploš
      - chránené územia (maloplošné
      - RAMSAR
      - Pôsobnosť ŠOP
    - INVÁZNE RASTLINY
      - invázne rastliny - KM štvorce
      - /Ambrosia artemisiifolia/ - am
      - /Asclepias syriaca/ - glejovka
      - /Fallopia sp. (syn. Reynoutria
      - /Heracleum mantegazzianum
      - /Impatiens glandulifera/ - netý
      - /Solidago canadensis/ - zlato
      - /Solidago gigantea/ - zlatobyl
      - /Ailanthus altissima/ - pajaseň
      - /Amorpha fruticosa/ - beztva
      - /Lycium barbarum/ - kustovní
      - /Negundo aceroides/ - javoro
  - GRIDY

Aktivní Témata

- /Ailanthus altissima/ - pajaseň
- hranica SR
- OpenStreetMap

Legenda

- /Ailanthus altissima/ - pajaseň žliazkatý
- Untitled 1
- hranica SR
-

Informácie: EPSG:900913 X: 18.579130 Y: 48.276187

Záložky

Hľadať

Hľadať: výskytové záznamy - invázne rastliny

Katastrálne územie: Tlmače

Botanický taxón: *Ailanthus altissima*

Hľadanie dokončené: 1 Výsledok

Zrušiť Hľadať

< Hľadať Výsledok >

Hľadať

Hľadať: výskytové záznamy - invázne rastliny

Katastrálne územie: Tlmače

Botanický taxón: *Negundo aceroides*

Hľadanie dokončené: 1 Výsledok

Zrušiť Hľadať

< Hľadať Výsledok >

Hľadať

Hľadať: výskytové záznamy - invázne rastliny

Katastrálne územie: Tlmače

Botanický taxón: *Ambrosia artemisiifolia*

Hľadanie dokončené: 2 Výsledky

Zrušiť Hľadať

< Hľadať Výsledok >

Hľadať

Hľadať: výskytové záznamy - invázne rastliny

Katastrálne územie: Tlmače

Botanický taxón: *Solidago canadensis*

Hľadanie dokončené: 1 Výsledok

Zrušiť Hľadať

< Hľadať Výsledok >

Hľadať

Hľadať: výskytové záznamy - invázne rastliny

Katastrálne územie: Tlmače

Botanický taxón: *Solidago gigantea*

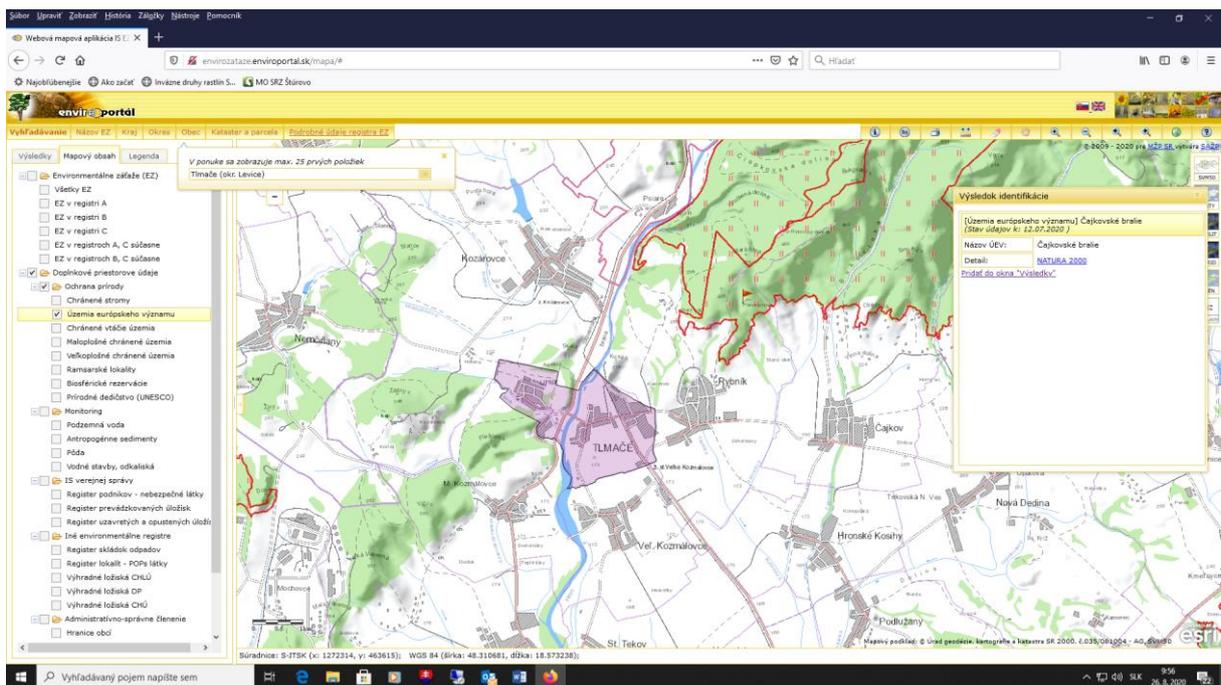
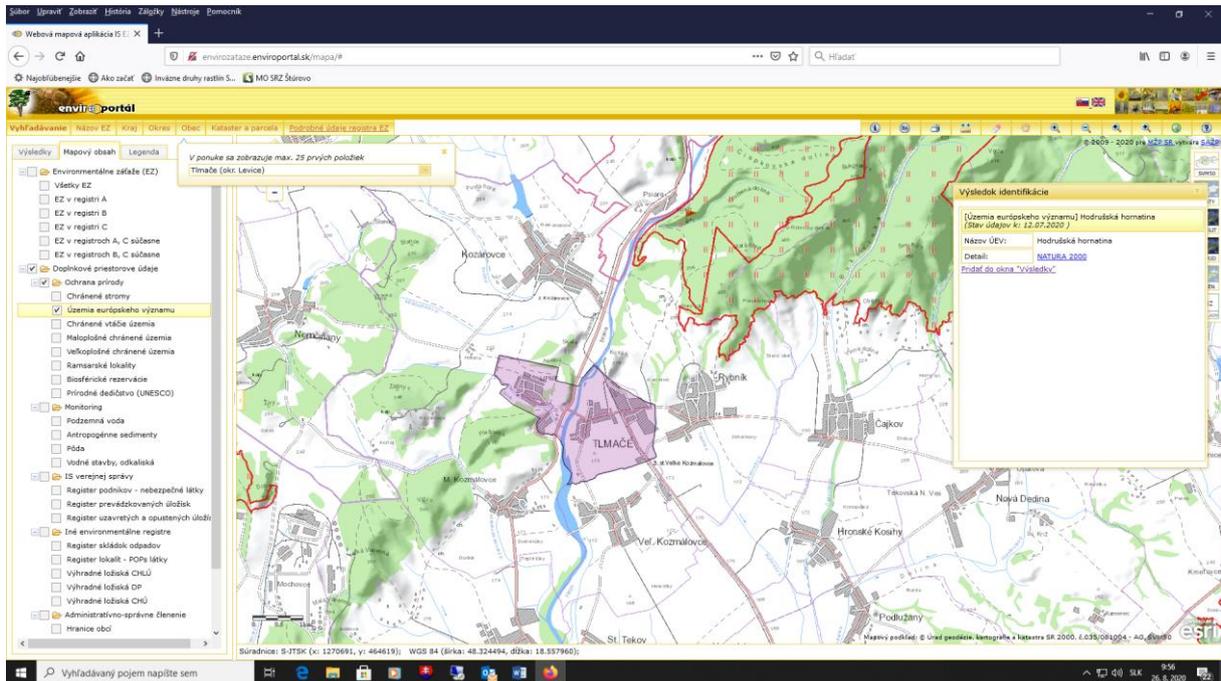
Hľadanie dokončené: 1 Výsledok

Zrušiť Hľadať

< Hľadať Výsledok >

Príloha č. 3. – Tlmače

V blízkosti obce sa nachádzajú tieto chránené územia:

Webová mapová aplikácia ESRI: X

enviroportal

Vyhľadávacie: **Názov EZ** | Kraj: | Okres: | Obec: | Kataster a parcela: | **Podrobné údaje registra EZ**

Výsledky | Mapový obsah | Legenda

V ponuke sa zobrazuje max. 25 prvých položiek
Tlmače (okr. Levice)

Výsledok identifikácie

Územia európskeho významu
Mochovská cerna
(Staré údaje k: 12.07.2020)

Názov DEV: Mochovská cerna
Detail: [NATURA 2000](#)
[Pridať do zoznamu "Vyhľadky"](#)

Súradnice: S-ITSK (x: 1275035, y: 473848); WGS 84 (šírka: -8.278703, dĺžka: 18.438827)

Vyhľadávaj pojem napíš sem

Webová mapová aplikácia ESRI: X

enviroportal

Vyhľadávacie: **Názov EZ** | Kraj: | Okres: | Obec: | Kataster a parcela: | **Podrobné údaje registra EZ**

Výsledky | Mapový obsah | Legenda

V ponuke sa zobrazuje max. 25 prvých položiek
Tlmače (okr. Levice)

Výsledok identifikácie

Maloplošné chránené územia
PR Krivín
(Staré údaje k: 12.07.2020)

Názov MCHÚ: PR Krivín
Klasifikácia MCHÚ: Prírodná rezervácia
Klasifikácia manažmentu podľa IUCN: [Kategoria 3a](#)
Legislatívny predpis: Vyhlásila Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky č. 83/1993 Z. z. z 23. marca 1993
Detail: [Zoznam zoznamu podrobné chránených území SR](#)
[Pridať do zoznamu "Vyhľadky"](#)

Súradnice: S-ITSK (x: 1270312, y: 454422); WGS 84 (šírka: 48.328032, dĺžka: 18.560191)

Vyhľadávaj pojem napíš sem

Súbor Úpraviť Zobraziť História Záložky Nástroje Pomocník

Webová mapová aplikácia ESRI: X

enviroportal.sk

enviroportal

Vyhľadávanie: Názov EZ | Kraj | Okres | Obec | Kataster a parcely | **Podrobné údaje registra EZ**

Výsledky | Mapový obsah | Legenda

V ponuke sa zobrazuje max. 25 prvých položiek
Tlmače (okr. Levice)

Environmentálne záťaž (EZ)
 Všetky EZ
 EZ v registri A
 EZ v registri B
 EZ v registri C
 EZ v registroch A, C súčasne
 EZ v registroch B, C súčasne
 Odklikové priestorové údie
 Ochrana prírody
 Chránené stromy
 Územia európskeho významu
 Chránené vtáče územia
 Maloplošné chránené územia
 Ramsarské lokality
 Biosférické rezervácie
 Prírodné dedičstvo (UNESCO)
 Monitoring
 Podzemná voda
 Antropogénne sedimenty
 Pôda
 Vodné stavby, odkaliská
 IS verejnej správy
 Register podnikov - nebezpečné látky
 Register prevádzkových úložísk
 Register uzavretých a opustených úložísk
 Iné environmentálne registre
 Register skládok odpadov
 Register lokali - POPs látky
 Vyhľadné ložiská CHLÚ
 Vyhľadné ložiská OP
 Vyhľadné ložiská CHÚ
 Administratívno-správne členenie
 Hranice obcí

Súradnice: S-JTSK (x: 1273846, y: 459013); WGS 84 (šírka: 48.300295, dĺžka: 18.436752);

Výsledok identifikácie

[Maloplošné chránené územia] CHA Šándorky
(Staré údaje k: 12.07.2020)

Názov MCHÚ: CHA Šándorky
Kategória CHÚ: Chránený areál
Kategória manažmentu podľa IUCN: v registri nie je uvedená
Legislatívny predpis: Vyhláska Krajského úradu Evideného priestoru Nitry č. 12009 z 3. marca 2010
Detail: [Stavový zoznam osobitne chránených častí územia SR](#)
[Príďte do okna "Výsledky"](#)

Vyhľadávaj pojem napíšte sem

9:59 26. 8. 2020

Súbor Úpraviť Zobraziť História Záložky Nástroje Pomocník

Webová mapová aplikácia ESRI: X

enviroportal.sk

enviroportal

Vyhľadávanie: Názov EZ | Kraj | Okres | Obec | Kataster a parcely | **Podrobné údaje registra EZ**

Výsledky | Mapový obsah | Legenda

V ponuke sa zobrazuje max. 25 prvých položiek
Tlmače (okr. Levice)

Environmentálne záťaž (EZ)
 Všetky EZ
 EZ v registri A
 EZ v registri B
 EZ v registri C
 EZ v registroch A, C súčasne
 EZ v registroch B, C súčasne
 Odklikové priestorové údie
 Ochrana prírody
 Chránené stromy
 Územia európskeho významu
 Chránené vtáče územia
 Maloplošné chránené územia
 Ramsarské lokality
 Biosférické rezervácie
 Prírodné dedičstvo (UNESCO)
 Monitoring
 Podzemná voda
 Antropogénne sedimenty
 Pôda
 Vodné stavby, odkaliská
 IS verejnej správy
 Register podnikov - nebezpečné látky
 Register prevádzkových úložísk
 Register uzavretých a opustených úložísk
 Iné environmentálne registre
 Register skládok odpadov
 Register lokali - POPs látky
 Vyhľadné ložiská CHLÚ
 Vyhľadné ložiská OP
 Vyhľadné ložiská CHÚ
 Administratívno-správne členenie
 Hranice obcí

Súradnice: S-JTSK (x: 1271206, y: 462835); WGS 84 (šírka: 48.321184, dĺžka: 18.582507);

Výsledok identifikácie

[Veľkoplošné chránené územia] CHKO Štávkové vrchy
(Staré údaje k: 12.07.2020)

Názov VCHÚ: CHKO Štávkové vrchy
Kategória CHÚ: Chránená krajinná oblasť
Kategória manažmentu podľa IUCN: [Kategoria V](#)
Legislatívny predpis: Zriadené vyhláškou Ministerstva kultúry Slovenskej socialistickej republiky č. 124/1979 Zb. zo dňa 22. septembra 1979 v znení Zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 287/1994 Z.z.
Detail: [Veľkoplošné chránené územia](#)
[Príďte do okna "Výsledky"](#)

Vyhľadávaj pojem napíšte sem

9:59 26. 8. 2020

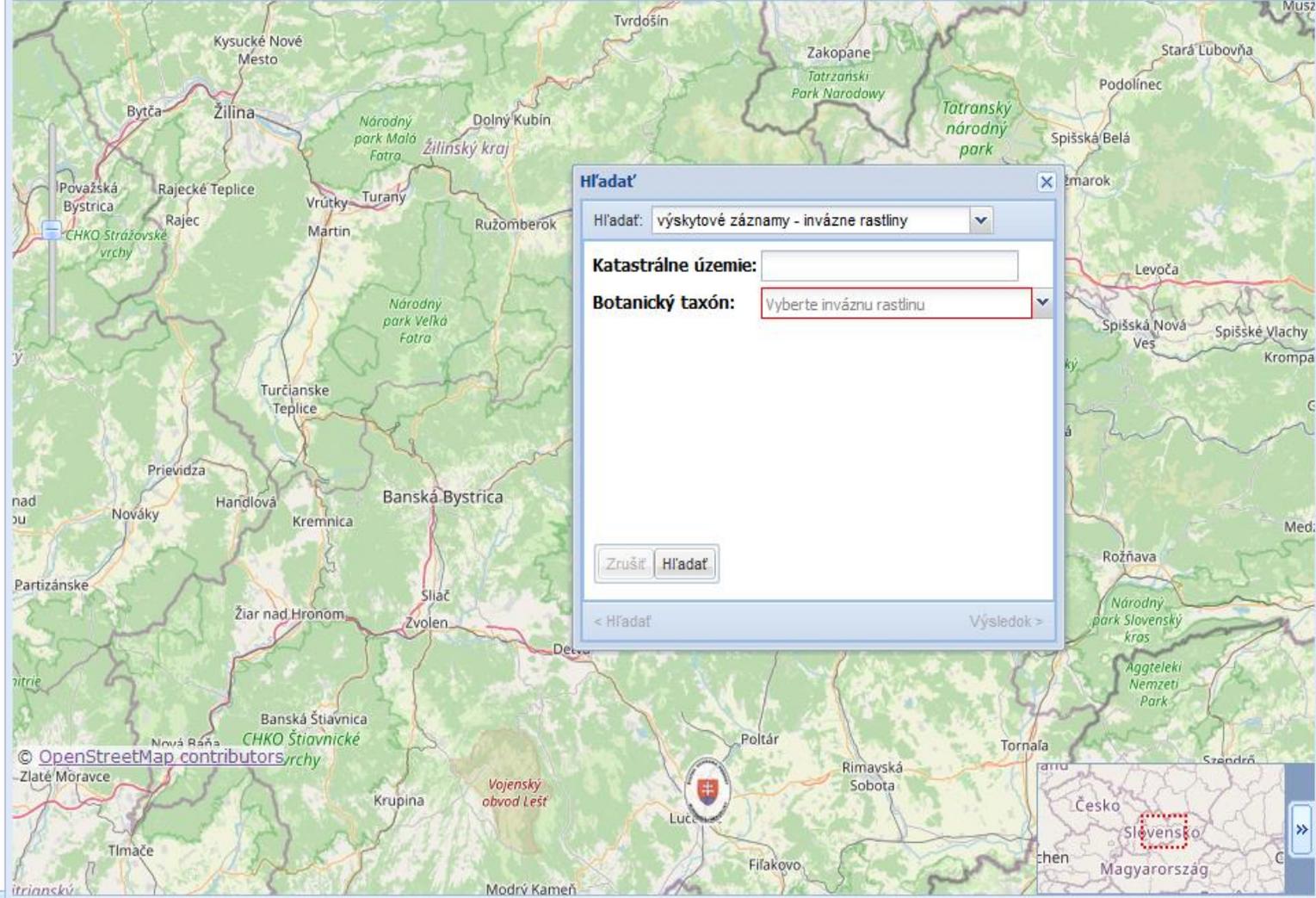
Vrstvy

- Základné mapy
  - OpenStreetMap
  - OpenTopoMap
  - Tieňovaný reliéf
  - Digitálny model reliéfu
  - Bez podkladovej mapy
- Základné vrstvy
  - Pôsobnosť ŠOP
  - Ochrana prírody
  - Administratívne hranice
    - Územie SR
    - Okresy SR
    - Katastre SR

Mapový prehliadač **Štátnej ochrany prírody SR** pre vás prevádzkuje **Tím Odboru správy dát a GIS**
 Open source mapový framework: [Heron Mapping Client \(MC\)](#) šírený pod licenciou [GNU GPL v3](#)

MAPA NIE JE POUŽITELNÁ NA PRÁVNE ÚKONY

Hľadaj miesto, mesto, dedinu v SK

Aktívne vrstvy

- OpenStreetMap

Legenda

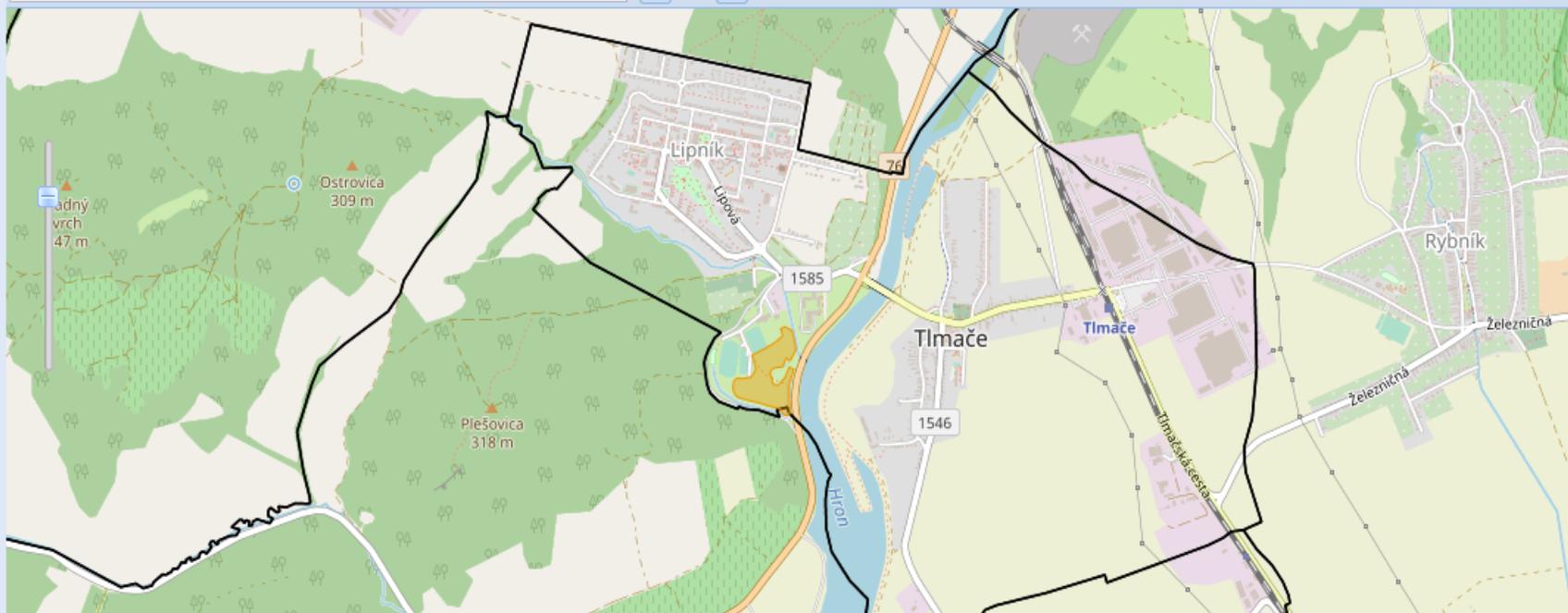
Ako začať

Mapový prehliadač Štátnej ochrany prírody SR pre vás prevádzkuje [Tím Odboru správy dát a GIS](#)

**MAPA NIE JE POUŽITELNÁ
NA PRÁVNE ÚKONY**

Open source mapový framework: [Heron Mapping Client \(MC\)](#) šírený pod licenciou GNU GPL v3

Hľadaj miesto, mesto, dedinu v SK

Vrstvy

- Základné mapy
  - OpenStreetMap
  - OpenTopoMap
  - Tieňovaný reliéf
  - Digitálny model reliéfu
  - Bez podkladovej mapy
- Základné vrstvy
  - Pôsobnosť ŠOP
  - Ochrana prírody
  - Administratívne hranice
    - Územie SR
    - Okresy SR
    - Katastre SR

Aktívne vrstvy

- Katastre SR
- OpenStreetMap

Legenda

- Katastre SR

Hľadať

Hľadať: výskytové záznamy - invázne rastliny

1 Výsledok

Vyčistiť Stiahnutie

Occurrence record type	Occurrence record id	Data source	Creator name	Main observer name	Mapping date	Taxon id	Taxon name	Syntaxon name	Geosour...	Area	Cadastral code
botanika	2568172	KIMS: IP	Matus Racko	Matus Racko	2013-08-17	88711	Ailanthus altissima	Ailanthus altissima	polygon	46760.79	863416

< Hľadať Výsledok >

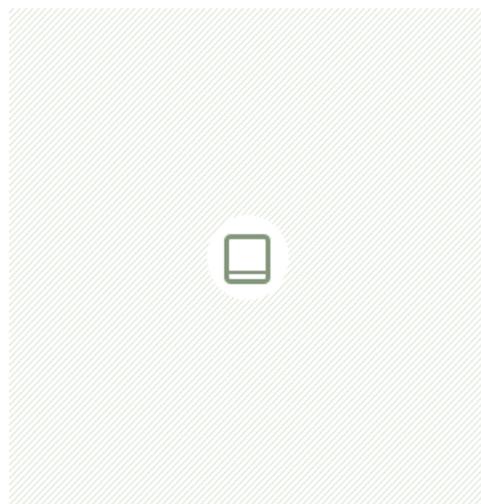

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

KOMPLEXNÝ INFORMAČNÝ A MONITOROVACÍ SYSTÉM

[Prihlásenie](#) > [Registrácia](#)
[Na stiahnutie](#) [Multimédiá](#) [Slovník](#) [Publikácie](#) [Metodiky](#) [Kontakt](#)
[Výsledky monitoringu](#) | [Pozorovania a výskytové dáta](#) | [Atlas](#) | [Chránené územia](#) | [Mapové nástroje](#) | [Žiadosti a výnimky](#)
[Úvod](#) > [Pozorovania a výskytové dáta](#) > [Botanické záznamy](#)

pajasen žliazkatý

[Viac fotografií druhu](#)

pajasen žliazkatý

Ailanthus altissima

ÚZEMIA NA MAPE

[Pozorovania a výskytové dáta](#)

PROJEKT

Monitorovanie biotopov a druhov európskeho významu

BIOTOP

Nížinné a podhorské kosné lúky (6510)

DÁTUM

17.8.2013

LOKALITA

Timače

HLAVNÝ MAPOVATEĽ

Racko Matus

OSTATNÍ MAPOVATELIA

LITERATÚRA

ETÁŽ

E3

PLOCHA

 46 760,79 m²

ŠKÁLA

ZASTÚPENIE

Pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*)

základné určovacie znaky

Pavol Meraďa, november 2019 (fotografie z internetu)

dozreté plody (nažky)

celý list
(s 9 párami lístkov)

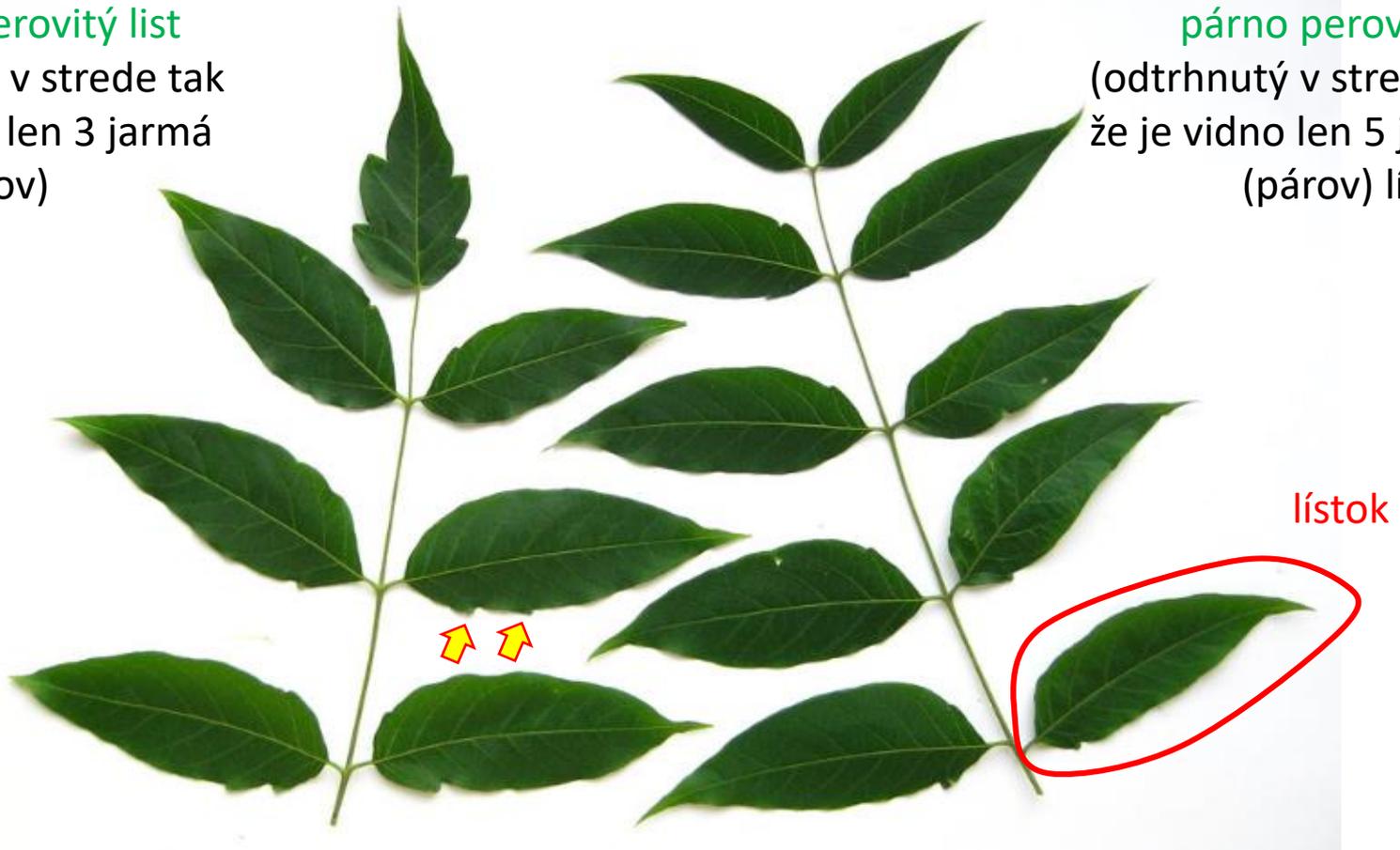
Listy pajaseňa žliazkatého:

25-100 cm dlhé, nepárno (zriedka párno) perovito zložené, sprav. 9-15-jarmové;
lístky kopijovité, **pri báze s 1-2(-3) pármí zubov, inak celistvookrajové,**
na vrchole dlho končisté, na rube sivasté

nepárno perovitý list
(odtrhnutý v strede tak
že je vidno len 3 jarmá
(páry) lístkov)

👉 zúbky

párno perovitý list
(odtrhnutý v strede tak
že je vidno len 5 jariem
(párov) lístkov)

Menej typický list: lístky v jednom jarme nemusia vyrastať presne oproti sebe

rastliny pajaseňa sú dvojdomé: na jednej rastline sú buď kvety samčie (len s dobre vyvinutými tyčinkami) alebo sú kvety morfológicky akoby obojpohlavné (s piestikom a redukovanými tyčinkami) - takéto kvety majú však tyčinky nefunkčné a zjednodušené sa preto označujú ako samičie kvety (resp. funkčne samičie kvety - lebo v nich fungujú len samičie pohlavné orgány - piestiky)

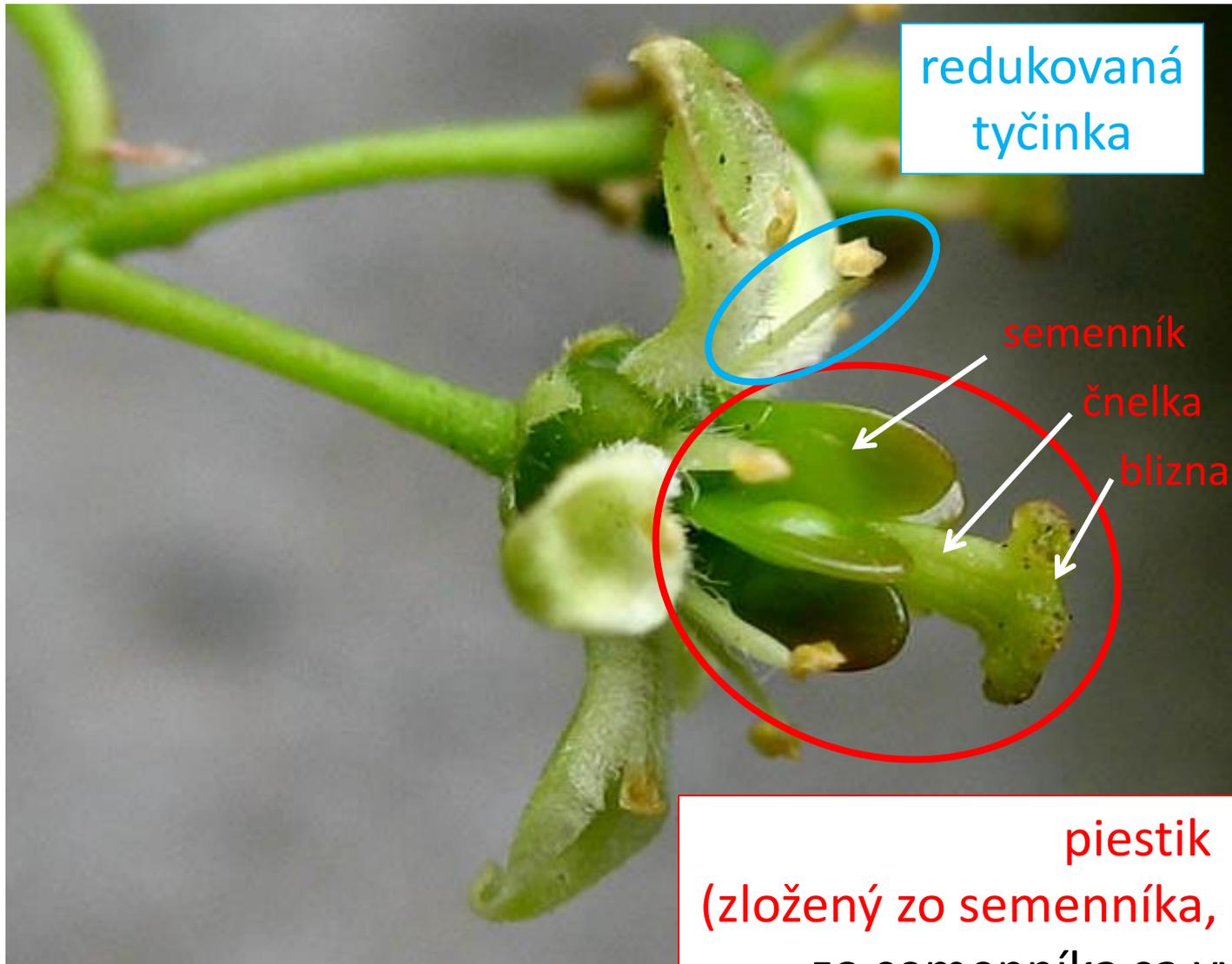
rastliny
kvitnú od
konca mája
do polovice
júla

samčie kvety (s tyčinkami, piestik chýba)

(funkčne)
samičie kvety
(s piestikmi a
redukovaným
i tyčinkami)

Detailný pohľad na (funkčne) samičí kvet

redukovaná
tyčinka

semenník

čnelka

blizna

piestik
(zložený zo semenníka, čnelky a blizny)
zo semenníka sa vytvorí plod

Samičie kvety s postupne sa vyvíjajúcimi plodmi zo semenníkov

veľmi mladé plody

trochu staršie plody

samičia rastlina s takmer zrelými plodmi

(plodom je 3-4 cm dlhá, podlhovastá, krídlatá nažka, v strede so semenom)

samičí strom s plodmi

vzhľad samičích rastlín v novembri (vľavo) a počas zimy (vpravo):
plody sú na nich stále prítomné (opadávajú spravidla na jar nasledujúceho roka)

ZÁVERY:

1.

Či ide o pajaseň žliazkatý spoznáme podľa znakov na listoch:
listy sú nepárno alebo párnou **perovito zložené**,
lístky sú **pri báze s 1-2(-3) párami zubov, inak celistvookrajové**

2.

Či ide o samičiu rastlinu sa dá spoznať len vtedy ak
na rastline vidíme:

a) buď **kvety s piestikmi**

b) alebo **dozrievajúce, resp. zrelé plody**